

Utjecaj migracija na različite kulturne zajednice

Lukić, Mia

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:470574>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-16**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrića u Puli
Odjel za interdisciplinarnu, talijansku i kulturološku studiju

MIA LUKIĆ

Utjecaj migracija na različite kulturne zajednice

ZAVRŠNI RAD

Pula, rujan 2016. godine

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Odjel za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije

Mia Lukić

Utjecaj migracija na različite kulturne zajednice

ZAVRŠNI RAD

JMBAG: 0130248144, redoviti student

Studijski smjer: Interdisciplinarni studij Kultura i turizam

Kolegij: Interkulturalne vrijednosti turizma

Mentor: doc. dr. sc. Mauro Dujmović

Sumentor: dr. sc. Dijana Drandić, viši asistent

Pula, 14. rujan, 2016. godine

SADRŽAJ

Sažetak.....	4
1. UVOD	6
2. MIGRACIJE RAZLIČITIH KULTURNIH ZAJEDNICA	8
2.1 Globalnost migracija.....	9
2.2. Trendovi.....	11
2.3. Modeli i vrste migracija	13
2.3.1. Prisilne migracije	15
2.3.2. Masovne migracije	16
2.3.3. Globalne dijaspore.....	16
3. INTEGRACIJA RAZLIČITIH KULTURNIH ZAJEDNICA.....	18
3.1. Modeli integracije.....	19
3.2. Etnički sukobi i negativne strane integracije.....	21
4. DISKRIMINACIJA PRIPADNIKA RAZLIČITIH KULTURNIH ZAJEDNICA	24
4.1. Uloga Crvenog križa u pružanju psihosocijalne podrške migrantima	26
4.2. Akcijski plan Migracijske politike Republike Hrvatske.....	27
5. ZAKLJUČAK.....	29
6. LITERATURA.....	31
7. POPIS SLIKA I TABLICA	33

Sažetak

Migracije predstavljaju složeni globalni problem koji utječe na sve zemlje, bilo kao zemlje porijekla, tranzita ili odredišta te samim time i stvaranje različitog etničkog sastava te međuodnos raznih kultura. Suvremeni trendovi globalnih migracija pokazuju kako sve veći broj žena imigrira što ukazuje na potrebu sustavnog proučavanja rodnog aspekta migracijskih kretanja te uspostavu rodno osjetljive politike sustava azila. Na modele i vrste migracija prvenstveno utječu potisni i privlačni faktori. Ti su faktori posebno važni kod prisilnih i masovnih migracija koje se vežu uz globalne dijaspore kao primjere kolektivnog identiteta i očuvanja etničke kulture. Integracija podrazumijeva sudjelovanje migranata u temeljnim strukturnim područjima društva države primateljice i njihovu identifikaciju s tim društvom. Međutim, različiti modeli integracije predstavljaju različite probleme koji direktno ili indirektno dovode do etničkih sukoba te neslaganja i razdvajanja unutar društva. Naglašavanjem ljudskih prava i poštivanjem kulturnih identiteta svakog pojedinca rješavaju se nesporazumi i potiče suživot ljudi različitih kultura. S namjerom podizanja svijesti o migrantskoj problematici osnovane su organizacije poput Crvenog križa koje provode mjere protiv svih vrsta diskriminacija, predrasuda i netrpeljivosti prema pripadnicima različitih kulturnih zajednica te pomažu migrantima u psihosocijalnoj prilagodbi novom okruženju. Primjer zakonski reguliranog preduvjeta uspješne integracije je Akcijski plan Migracijske politike Republike Hrvatske koji dokazuje da je Hrvatska na putu multikulturalnosti i prihvaćanja različitosti kao temelja moderno uređenih država koje zahtjeva razvoj nestereotipnog mišljenja i antipredrasudnih stavova.

Summary

Migration is a complex global problem that affects all countries, either as countries of origin, transit or destination, and thus create a different ethnic structure and relation between different cultures. Modern trends of global migration show increasing numbers of women immigrate what indicates the need for a systematic study of the gender aspect of migration movements and the establishment of gender-sensitive asylum system policies. The models and types of migration are primarily affected by push and pull factors. These factors are especially important in forced and mass migrations that are associated with global diaspora as examples of collective identity and the preservation of specific ethnic culture. Integration involves the participation of migrants in the basic structural aspects of the receiving country and their identification with the society. However, different models of integration confront many issues that directly or indirectly lead to ethnic conflict, disagreement and separation in the society. Importance of the human rights and respect of individual cultural identity in resolving the misunderstandings and encouraging different cultures coexistence is immense. The organizations such as Red Cross are established for raising awareness of migrant issues. They stand against all kinds of discrimination, prejudice and intolerance towards members of different cultural societies and help migrants in their psychosocial adjustment to the new environment. The legislative example of the successful integration is the law called Action Plan of the Migration Policy of the Republic of Croatia, which shows that Croatia is on the right path to become the multicultural country and that the foundation of a modern state is the acceptance of diversity and development of non-stereotyped views as well as non-judgemental attitudes.

1. UVOD

Ovaj završni rad objašnjava i definira pojmove migracije i integracije te prikazuje njihov utjecaj na različite kulturne zajednice. Pošto živimo u vremenu u kojem migracije uvelike mijenjaju svijet, ovaj će rad pomoći shvatiti njihov značaj i utjecaje na društvo kao i dati smjernice za što bolji suživot različitih etničkih i kulturnih skupina na istom području. Rad se sastoji od uvoda na koji se nadovezuju tri poglavlja s pripadajućim potpoglavljima te zaključka koji predlaže smjernice za daljnje bavljenje temom.

Nakon uvoda, u drugom poglavlju se govori o migracijama, razlici između imigracija i emigracija i njihovom značaju za suvremena društva u današnjem multikulturalnom svijetu kao i o vrstama migranata. U posebnim se potpoglavljima opisuje značaj globalnosti migracija te povezanost s novim trendovima migriranja cjelokupnog suvremenog društva koji uključuju sve veći broj žena migrantica. Također, opisani su različiti modeli i vrste do sada poznatih migracija od kojih se posebno ističu prisilne i masovne migracije. Te se vrste migracija u nastavku povezuju s globalnim dijasporama i njihovim značajem za ljude koji žive u stranoj zemlji, ali su međusobno povezani sjećanjem na zemlju podrijetla i etničkim identitetom.

Nadalje, sljedeće, odnosno treće poglavlje bavi se integracijom različitih kulturnih zajednica, s naglaskom na povezanost s integracijom etničkih manjina u većinsku populaciju zemlje domaćina. Osim toga, u ovom se dijelu rada govori i o modelima integracije te etničkim sukobima koji mogu nastati u društvu kada manjinske zajednice odbijaju prihvatiti navike i običaje većinske populacije.

U četvrtom poglavlju posebno se opisuju vrste diskriminacija različitih kulturnih zajednica koje čine veliku prijetnju koegzistenciji pripadnika različitih etničkih skupina te time i samom globalnom interkulturalizmu. Pripadajuća potpoglavljia bave se konkretnim primjerima koji nastoje suzbiti predrasude i netrpeljivost domaće populacije. Opisuje se utjecaj organizacije Crveni križ u pružanju psihosocijalne

podrške migrantima te važnost provođenja Akcijskog plana Migracijske politike Republike Hrvatske kao preduvjeta za uspješnu integraciju u hrvatsko društvo.

Rad završava zaključkom koji ističe cilj ovog rada, a to je osvijestiti probleme s kojima se suočavaju pripadnici različitih kulturnih zajednica pri integraciji u društvo zemlje domaćina te potaknuti razumijevanje među kulturama i toleranciju kako bi društva diljem svijeta prihvaćala različitost i cjenila međusobnu koegzistenciju raznih etničkih skupina.

2. MIGRACIJE RAZLIČITIH KULTURNIH ZAJEDNICA

Migracije različitih zajednica nisu novitet ni posebnost ovih prostora i ovog vremena. Oduvijek je veliki broj migranata napuštao zemlje svog porijekla i odlazio u druge zemlje radi boljih životnih mogućnosti ili zaštite od progona i nasilja.

Pojam migracija može se definirati na više načina. Ipak, najprihvaćenija definicija predstavlja migraciju kao preseljenje pojedinaca ili grupa iz jedne zemlje, regije ili teritorija u drugu sa svrhom promjene mjesta stalnog boravka i relativno trajnog nastanjanja. Kroz ovu su definiciju jasno prikazani određujući elementi migracija. To su promjena prebivališta, koja ne ubraja ljude s više ni one bez uobičajenog mjesta stanovanja, trajnost i polutrajnost što isključuje sve dnevne migracije na posao te razdaljina koja razlikuje migracije od normalnih preseljenja (Mesić, 2002).

Sve se migracije dijele na imigracije koje označavaju ulazak i nastanjanje nedržavljana u zemlju primateljicu te emigracije koje se odnose na odlaske iz jedne zemlje s namjerom nastanjanja u drugoj.

Sudionici migracija su migranti. Migrant je pojedinac koji boravi u drugoj zemlji dulje od 1 godine bez obzira na razloge i načine njegova migriranja. Upravo ti razlozi i načini određuju vrstu samog migranta. Postoje ekonomski migranti koji svoju zemlju podrijetla napuštaju isključivo iz ekonomskih razloga te radi poboljšanja svog vlastitog materijalnog statusa. Osim toga, postoje i neregularni imigranti koji zbog nezakonitog ulaska ili isteka vize nemaju pravni status u državi tranzita ili zemlji domaćinu. Nadalje, izbjeglice su osobe koje se ne nalaze u zemlji svog državljanstva, ali se ne mogu ni vratiti u nju zbog osnovanog straha od proganjanja zbog rase, vjere, nacionalnosti ili političkog stava. Povezani s izbjeglicama su tražitelji azila, stranci koji u sigurnoj zemlji primateljici podnesu zahtjev za azil. Najokrutnija vrsta migranata su žrtve trgovanja ljudima, odnosno žrtve prisilne prostitucije, seksualnog turizma, robovskog rada, prisilnog braka ili trgovine organima. U suvremeno doba govori se o mješovitim migracijskim tokovima koji obuhvaćaju različite kategorije

migranata koji napuštaju svoje zemlje te prelaze granice zemalja odredišta s ili bez odgovarajućih dokumenata (Mesić, 2002; Collier, 2013).

Migranti se kreću između kulture zemlje porijekla i kulture novog okruženja. Različitost kulturnih obrazaca često izaziva psihosocijalni pritisak koji sa sobom nosi njihovu marginalizaciju u zemlji odredišta. Dok na jednoj strani migracija može osnažiti jer pruža nove mogućnosti i bolji život, s druge strane migracija može također ojačati diskriminirajuće stereotipe, izložiti ih novim ranjivostima te pojačati njihovu izolaciju (Mežnarić, 2003).

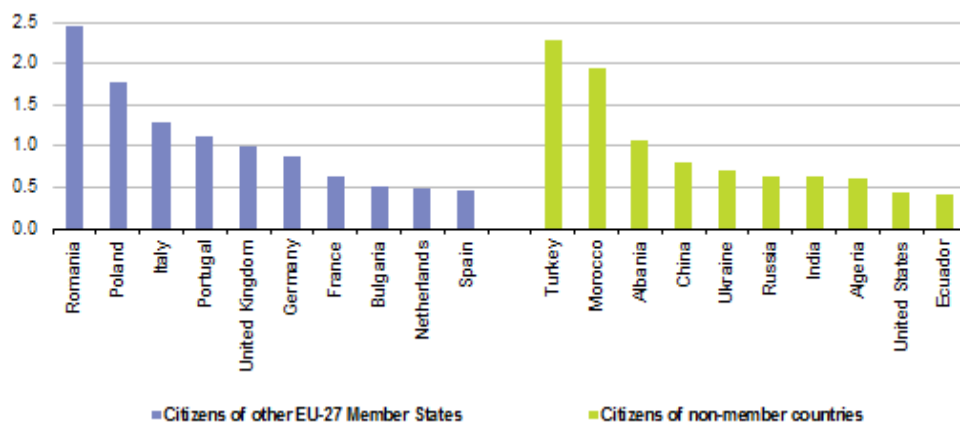
2.1 Globalnost migracija

Globalna migracija dovodi do miješanja i ispreplitanja stanovništva mnogih zemalja te time utječe na stvaranje različitog etničkog sastava. Procjenjuje se da je 1990. migriralo više od 80 milijuna ljudi, od kojih je 20 milijuna bilo izbjeglica (Cohen, 2008).

Globalizacijski proces uključuje sve veći broj kulturnih elemenata, proširuje prostorne, kvantitativne i kvalitativne dimenzije kulture, a uključivanjem sve većega broja ljudi potiče aktivno djelovanje kulture. Međuodnos kultura rezultira svojevrsnom mješavinom kultura s brojnim pozitivnim i negativnim konotacijama, uz moguću pojavu anomalije, odnosno vrijednosne dezorijentacije pojedinaca. Prednosti migracija u pogledu gospodarskog napretka i razvoja poznate su u zemljama odredišta, ali i u zemljama porijekla. Tijekom protekla četiri desetljeća broj migranata u svijetu se više nego udvostručio pa tako danas u svijetu ima preko 200 milijuna međunarodnih migranata (Jagić i Vučetić, 2012).

Globalizacija je veoma kompleksna upravo zbog kulturoloških aspekata. Globalno komuniciranje i migracije koji čine globalizaciju, tradicionalne kulture tjeraju na koegzistenciju te time i međusobne napetosti. Nastajanje jedinstvene svjetske kulture ugrozilo bi autentične kulturne različitosti raznih skupina. Neupitno je da mediji masovnih komunikacija omogućuju širenje popularne kulture i razvoj tzv. globalne kulture što prijete kulturnim i nacionalnim identitetima koji čine raznolikost svijeta (Collier, 2013; Cohen, 2008).

Migracije su složeni globalni problem koji utječe na sve zemlje, bilo kao zemlje porijekla, tranzita ili odredišta i postale su nužnim i sastavnim dijelom života milijuna ljudi (sl 1). Istraživanja migracija uglavnom potvrđuju pretpostavku da više od ostalih migriraju ljudi u dobi od 15 do 35 godina. Novi globalni trendovi migracija nadilaze nacionalne socijalne debate. U ukupnom broju migranata 35 milijuna ima manje od 20 godina; 15 milijuna ih je u dobi između 15 i 19 godina. Broj djece bez pratnje koja nastoje ući na teritorij Europske unije u dramatičnom je porastu i čini 11% migranata.¹

Slika 1. Najvažnije zemlje podrijetla imigranata

(Izvor: www.europa.eu, 2015)

Međunarodne migracije su kompleksan problem i značajan čimbenik gospodarske i političke sigurnosti pojedine države. Većina zemalja pripada globalnom migracijskom sustavu u kojem migracijske politike međusobno utječu jedna na drugu pa njihovo upravljanje zahtjeva suradnju između različitih država. Upravo su migracije postale globalni fenomen koji uključuje široko područje zemalja porijekla, zemalja tranzita i zemalja odredišta, ali i različite grupe migranata (Collier, 2013; Jagić i Vučetić, 2012).

¹ Mag. Jörg Knauer, Seminar Migration Bewegt – Ausweg Europa, 2016, Neumarkt, Austrija; Europski se seminar održavao od 13. do 15. svibnja u Europahaus Neumarkt u organizaciji Mladih europskih federalista. Uključivao je predavanja, grupne diskusije i radionice o migracijama i integracijama te pripadajućim politikama zemalja članica EU. Na seminaru su sudjelovali uvaženi gosti i političari iz Slovenije, Rumunjske i Austrije te studenti iz Austrije i Hrvatske.

Utjecaju globalizacije treba odgovoriti procesom vraćanja svojim korijenima, što predstavlja eliminiranje eventualne globalne kulture kao i lingvističke homogenizacije. Cilj treba biti jačanje i vrednovanje svojih specifičnosti i različitosti u odnosu na globalnu kulturu, uz napomenu da je organizirano i profilirano usklađivanje svih aspekata globalnih trendova adekvatan odgovor negativnostima globalizacije. Također, potrebno je upoznavanje drugih kultura i vrijednosti da bi se znalo cijeniti svoje i razumjeti i poštovati druge, tj. interkulturalno promišljanje svijeta u kojem živimo. Ostvarenje uspješne interakcije među kulturama zavisi o čovjekovoj sposobnosti razumijevanja i prilagodbe kulturnim obrascima ponašanja predstavnika druge kulture. U tom kontekstu važno je educiranje, tj. pripremanje ljudi. Svijest o vlastitom kulturnom identitetu jača sposobnost djelotvornog percipiranja stvarnosti, prihvaćanje sebe samih, ali i prihvaćanje drugih. Istinsko življenje trebalo bi biti međusobno razumijevanje i poštovanje, sporazumijevanje i ravnopravna suradnja, jer se smisao čovjeka ogleda u humanosti.

2.2. Trendovi

Globalna migracija će se sljedećih godina razvijati u 4 razvojna smjera. U smjeru akceleracije, odnosno sve veće migracije preko granica, zatim diverzifikacije koja podrazumijeva više tipova imigranata koji migriraju te globalizacije u smislu da se sve više zemalja uključuje u migracije, bilo kao zemlje podrijetla ili kao zemlje odredišta i feminizacije što podrazumijeva manju dominaciju muškaraca i sve veći broj žena imigrantica što se povezuje s promjenama na globalnom tržištu rada gdje sve više raste potreba za kućnom radnom snagom. Ovdje se također uključuje i ekspanzija seks turizma i krijumčarenje ženama u tzv. bijelo roblje, ali i pojava mladenki naručenih poštom (Cohen, 2008; Giddens, 2007).

Migracije se uglavnom percipiraju kao tradicionalno muške iako je sve više žena koje migriraju te je danas udio žena migrantica u ukupnoj svjetskoj migraciji oko 50%. Najveći broj žena migrantica dolazi iz Oceanije, Latinske Amerike i Kariba, Afrike i zemalja bivšeg Sovjetskog Saveza dok je najniži udio žena migrantica iz zemalja Bliskog istoka. Stoga je razumijevanje migracija bitno sagledati i iz rodne perspektive.

Teorija, politika i praksa ravnopravnosti spolova u području migracija su rijetke. To i ne čudi jer su žene migrantice dugo bile „nevidljive“. Do ranih 80-ih muškarci migranti su se smatrali glavnim akterima u gospodarstvu dok su žene migrirale uz obitelj i smatrale se pasivnim sljedbenicama, čuvaricama tradicije i stabilnosti (Lalić Novak i Kraljević, 2014). Tijekom godina percepcija se promijenila, ženske uloge u obitelji, zajednici i radnom mjestu, a time i u procesu migracija su se mijenjale. Od kasnih 70-ih godina 20. stoljeća sudjelovanje žena u radnoj migraciji prema zemljama u razvoju je u porastu. Prema dostupnim podacima, migrantice čine gotovo 51% svih migranata u razvijenim te 46% u državama u razvoju. Uzrok ovih razlika potrebno je sagledati u zakonima i propisima koji uređuju ulazak u zemlju odredišta, ali i onima u zemlji porijekla. Društveni i ekonomski položaj žena u razvijenim zemljama gdje žene imaju pristup obrazovanju i zaposlenju utječu i na žene migrantice koje žele biti ekonomski i socijalni akteri u društvu. Žene radnice migrantice najbrojnije su u zapadnoj Africi u zemljama bogatim naftom te u zemljama Tihog Oceana. U odnosu na cjelokupan broj stranaca žene čine 43% u Kuvajtu, 33% u Saudijskoj Arabiji, oko 30% u Bahreinu te 20% svih stranaca u Ujedinjenim Arapskim Emiratima. Ove žene migrantice rade poslove uglavnom rezervirane za žene, tj. u domaćinstvu ili kao medicinske sestre (Lalić Novak i Kraljević, 2014).

Danas se radnice migrantice u zemljama EU sistematski povezuju s radom u domaćinstvu, socijalnim službama ili prostituciji, doživljavaju se kao nedovoljno obrazovane i kao žrtve. Ovakva percepcija prikriva degradaciju s kojom su ove žene suočene. Vrlo često one su suočene s profesionalnom degradacijom zbog nepriznavanja stupnja obrazovanja i profesionalnih kvalifikacija koje su stekle u svojim matičnim državama. Osim u dobrovoljnim migracijama, žene čine značajan udio među nezakonitim migrantima. Migracijske politike koje pružaju različite mogućnosti ženama i muškarcima mogu gurnuti žene, osobito one s niskim kvalifikacijama, u rizične i nezakonite migracijske tokove. Ako su žene prisiljene nezakonito ući, boraviti i raditi u zemlji odredišta izložene su dodatnim opasnostima, osjetljivije su na fizičko, seksualno i verbalno zlostavljanje pa češće postaju žrtve trgovanja ljudima u seksualnoj industriji. Nasilje nad ženama je raširena pojava, a u nekim državama je i kulturno rašireni fenomen jer ženama ograničava pravo na rad i zaradu, imovinska prava, pravo glasa te pravo pristupa javnim mjestima (Collier, 2013; Lalić Novak i Kraljević, 2014).

U nekim državama se to provodi zakonskim putem, nametanjem društvenih i vjerskih običaja koji ženama ograničavaju njihova mogućnosti i prava. Tijekom 2010. godine podneseno je više od 257.000 zahtjeva za azil u državama EU, i oko 35% zahtjeva su podnijele žene (Lalić Novak i Kraljević, 2014). Ipak, unatoč očiglednoj potrebi za kvalitetnom usklađenosti između država članica o pitanju azila, nacionalne politike imaju različite standarde i pristupe kojima vrlo često nedostaje osjetljivost i stručnost u ravnopravnosti spolova.

Ravnopravnost spolova jedna je od zajedničkih vrednota koje EU proklamira u svojim ugovorima, ali je ipak još uvijek prisutan nedostatak da žene mogu biti proganjane zbog specifičnosti spola. To uključuje genitalno sakaćenje, prisilan brak, prisilnu sterilizaciju, prisilne pobačaje, silovanje tijekom sukoba i rata, a s time žena treba i drugačije oblike zaštite i pomoći nakon ulaska u EU. Europska komisija je 2008. godine usvojila stav da je neophodno potrebno uključiti ravnopravnost spolova u zajednički europski sustav azila. Unatoč tim izjavama i stavovima, žene tražiteljice azila i dalje doživljavaju različite standarde zaštite i prijema u državama članicama. Države članice su 2010. godine priznale potrebu za rodno osjetljivom politikom sustava azila, ali dosad su samo Švedska i Velika Britanija usvojile rodne smjernice koje obuhvaćaju pitanja koja treba postaviti i uzeti u obzir pri procjeni zahtjeva za azil. Neke države imenovala su koordinatora za ravnopravnost spolova, ali tražiteljice azila su u većini država članica jednostavno prepuštene proizvoljnim mjerama i procjenama (Collier, 2013; Lalić Novak i Kraljević, 2014).

2.3. Modeli i vrste migracija

Migracijski pokreti pridonose etničkoj i kulturnoj raznolikosti u mnogim društvima i pomažu oblikovati demografsku, ekonomsku i socijalnu dinamiku. Jačanje globalne migracije nakon Drugog svjetskog rata postavilo je imigraciju kao važno političko pitanje u mnogim zemljama. Glavna populacijska kretanja poslije 1945. dijele se u 4 modela migracija koje definiraju različiti modeli migracijskih politika u pojedinim zemljama (Giddens, 2007; Mesić, 2002).

Klasični model je karakterističan za države poput Kanade, SAD-a ili Australije koje su se razvile kao nacije imigranata. Ove države potiču imigraciju, a imigrantima obećavaju pravo građanstva s time da ograničenja i kvote određuju njihov godišnji priljev. Kolonijalni model, koji primjenjuju zemlje poput Francuske i Velike Britanije, daje useljenicima iz bivših kolonija prednost pred drugim useljenicima. Model najviše rasprostranjen u Europi je model gostujućih radnika. Takav model primjenjuju Njemačka, Švicarska, Belgija i mnoge druge europske zemlje. On podrazumijeva puštanje imigranata u zemlju na određeni rok, bez prava građanstva, kako bi zadovoljili potrebe tržišta rada.

Razni ilegalni modeli postaju sve češći zbog strogih imigracijskih zakona u mnogim suvremenim industrijaliziranim državama. Ilegalni useljenici žive izvan službenog društva poput izbjeglica prokrijumčarenih preko nacionalnih granica (Giddens, 2007).

Pored različitih modela migracija postoje i različite vrste migracija koje ovise o pojedinim kriterijima. Ti kriteriji mogu biti kriterij motiva, kriterij dobrovoljnosti, kriterij prostora, kriterij legalnosti te kriterij vremena. Prema kriteriju motiva migracije mogu biti ekonomske ili neekonomske, prema kriteriju dobrovoljnosti dobrovoljne radi radnog statusa ili osobnih razloga i prisilne zbog straha od progona, rata ili kršenja ljudskih prava. Nadalje, prema kriteriju prostora migracije se dijele na vanjske, koje se odvijaju preko državnih granica, unutarnje, unutar državnih granica te tranzitne, a prema kriteriju legalnosti na zakonite uz sve potrebne dokumente i dozvole te nedopuštene prelaske granice i boravak u drugoj zemlji. Prema kriteriju vremena migracije mogu biti dugoročne, sezonske, slučajne i definitivne (Mesić, 2002).

Odluka o migriranju ovisi prvenstveno o privlačnim, tj. pull i potisnim, tj. push faktorima, Ti faktori mogu biti ekonomski, društveni ili prirodni. Primjerice, ekonomski faktori koji potiču emigriranje su bolje gospodarsko stanje, više posla, veća plaća, odnosno obećanje boljeg života u zemlji odredišta. Potisni ekonomski faktori su njihova suprotnost, primjerice niske nadnice ili nemogućnost dobivanja posla. Ekonomski faktori najčešće potiču zakonite migracije. No, i prisilne migracije mogu biti potaknute ekonomskim razlozima, primjer takvih migracija je gotovo 20 milijuna ljudi prodanih u roblje u Ameriku, u razdoblju od 16. do 18. stoljeća. Češći razlozi prisilnih migracija su ipak društveni i prirodni faktori, poput ratova, proganjanja

određenih skupina u društvu ili prirodnih nepogoda koje potiču ljude na migriranje (Cohen, 2008; Collier, 2013; Lalić Novak i Kraljević, 2014).

Osim navedenih faktora, na odluku o migriranju utječe i postojanje srodnika ili pripadnika iste društvene skupine koji već obitavaju u zemlji odredišta, neke druge veze koje postoje sa zemljom odredišta, npr. poznavanje jezika bivših kolonija i slično. Međutim, odluka o migraciji ne ovisi samo o objektivnim razlozima, već i o osobnoj percepciji migranta.

2.3.1. Prisilne migracije

Prisilna migracija je uvijek proces razmještanja populacija većih razmjera, često blizak katastrofi, potaknut ili ljudskim ili prirodnim uzrocima. Razlikuju se migracije *etničkog čišćenja* te prisilne migracije kao širi pojam (Mežnarić, 2003).

Prisilne migracije predstavljaju širi pojam od *etničkog čišćenja*. *Etničko čišćenje* uvijek uključuje prisilnost migriranja, dok svako prisilno migriranje nije *etničko čišćenje*. Prisilne migracije mogu biti uzrokovane katastrofalnim ekološkim događajima, poput poplava, gladi, suša, vulkanskih aktivnosti i sl, ali i ljudskim uzrokom koji utječe na prirodu, poput otrova izazvanih industrijskom djelatnosti, terorizma itd (Collier, 2013; Mežnarić, 2003).

Koncept *etničkog čišćenja* formuliran je kao strategija koja obuhvaća humano raseljavanje populacija na područjima koja se dijele ili će se dijeliti uslijed raspada neke države. *Čišćenje* je, dakle, uvijek namjeravana, planska aktivnost s ciljem da se s određenog područja povuče populacija neželjenih osobina i karakteristika, kao što su narodnost, vjera, rasa, klasa ili spolna preferencija. Da bi se neka aktivnost mogla okvalificirati kao *čišćenje* neophodan je uvjet da se ona zasniva na barem jednoj od nabrojanih karakteristika (Mežnarić, 2003).

Prema tome, prisilna je migracija oblik masovnog pomicanja populacija zbog njihove narodnosti, rase, spolnih preferencija ili klase, bez mogućnosti da oni odlučuju o trenutku, smjeru ili načinu migriranja.

2.3.2. Masovne migracije

U slučaju masovnih migracija, odobrava se zaštita migranata koji u velikom broju dolaze u određenu zemlju iz zemlje u kojoj je zbog rata ili njemu sličnog stanja, općeg nasilja ili unutarnjih sukoba došlo do kršenja ljudskih prava, ako ih zemlja podrijetla nije spremna ili nije u mogućnosti zaštititi te ukoliko zbog velikog broja osoba nije moguće učinkovito provesti postupak za odobrenje azila u interesu svih osoba koje traže zaštitu. Privremena zaštita uvodi se na temelju odluke Vijeća Europske unije o postojanju masovnog priljeva raseljenih osoba. U slučaju masovnog priljeva izbjeglica može doći do ograničenja određenih prava, kao što su sloboda kretanja, materijalna prava iz prihvata ili pak pristup zdravstvenoj zaštiti ili školovanju za svu djecu (Collier, 2013; Mežnarić, 2003).

Utjecaj masovnih migracija na društvo, posebno na lokalnu zajednicu u područjima prihvata je većinom negativan. Lokalna zajednica naime može veći broj migranata vidjeti kao prijetnju svom načinu života, kulturi ili nacionalnoj sigurnosti i stabilnosti, odnosno kao suparnike u borbi za ograničene lokalne resurse. Kad se lokalno stanovništvo osjeća ugroženim, njihovi strahovi predstavljaju plodno tlo za jačanje rasizma, diskriminacije, ksenofobije i netolerancije.

2.3.3. Globalne dijaspore

Usko povezana s globalnom migracijom je i globalna dijaspora. Ovaj pojam označava odlazak neke etničke populacije iz izvorne domovine u strane zemlje, često pod prisilom ili traumatičnim okolnostima. Najčešće se veže za židovsku i afričku populaciju i njihovu selidbu po cijelom svijetu zbog ropstva i genocida. Iako su pripadnici neke dijaspore geografski odvojeni, povezuje ih zajednička povijest, kolektivno sjećanje na izvornu domovinu te zajednički etnički identitet i kultura.

Cohen u svojoj knjizi *Globalne dijaspore* izdvaja 5 različitih kategorija dijaspora prema silama koje su prouzročile migraciju izvornog stanovništva. Prva kategorija su žrtve, npr. afrička ili armenska, zatim imperijalna dijaspora, npr. britanska, radna, npr. indijska, trgovačka, npr. kineska i kulturna, npr. karipska. U nekim slučajevima, kao

kod kineske dijaspore, migracije su bile dobrovoljne, a ne posljedica traumatičnog događaja (Cohen, 2008; Giddens, 2007).

Iako postoji više vrsta dijaspora, Cohen im je svima dodijelio zajedničke ključne osobine. To su prisilno ili dobrovoljno kretanje iz izvorne domovine u nova područja, zajedničko sjećanje na izvornu domovinu i vjerovanje u mogućnost povratka, snažan etnički identitet koji se održava tijekom vremena i na udaljenost, osjećaj solidarnosti s pripadnicima iste etničke skupine koja također živi u dijaspori, napetosti u odnosima s društvom domaćina te potencijal za vrijedne i stvaralačke doprinose pluralističkom društvu domaćina (Cohen, 2008).

3. INTEGRACIJA RAZLIČITIH KULTURNIH ZAJEDNICA

Suvremena multikulturalna društva nisu novina modernog doba. Mnoga su predmoderna društva uključivala više kulturnih zajednica, no od modernih ih razlikuju 4 temeljne razlike. U društvima su kroz povijest manjinske zajednice prihvaćale svoj podređeni status i ograničavale su se na određene društvene ili geografske prostore koje su im dodijelile dominantne grupe. Primjer toga vidljiv je u položaju kršćanskih i židovskih zajednica u Otomanskom Carstvu. Nakon kolonijalizma, ropstva, holokausta i komunističkog režima raste spoznaja da manjinske grupe mogu biti izložene i kulturnoj, ne samo ekonomskoj i političkoj opresiji i poniženju te da su ljudi duboko vezani za svoju kulturu i da poštovanje i priznavanje te kulture direktno utječe na njihovo samoostvarenje. Zatim, procesi ekonomske i kulturne globalizacije integralno povezuju suvremena multikulturalna društva. Nijedno društvo nije kulturno izolirano te posebna nacionalna kultura gubi svoj prvotni smisao (Tab. 1). Naposljetku, suvremena multikulturalna društva nastala su kao opreka višestoljetnoj kulturno homogeniziranoj nacionalnoj državi. Kolektivna prava gube na značaju, a razvija se liberalna koncepcija socijalnog jedinstva s pojedincima koji imaju određena prava i dužnosti. Dakle, nestaju tradicionalno uspostavljene zajednice te se emancipirani pojedinci ponovno ujedinjuju u novi društveni ideal (Giddens, 2007; Mesić, 2006).

Tab. 1. Populacija stranih državljana u EU

Kontinent emigracije	Postotak (%)
Amerika (Sjeverna i Južna)	14, 2
Azija	22
Afrika	24, 5
Europa	38, 5

(Izvor: www.europa.eu, 2015)

Integracija je proces sudjelovanja imigranata u temeljnim strukturnim područjima društva države primateljice i njihova identifikacija s tim društvom. To je dvosmjernan

proces kojim društvo države primateljice mora osigurati formalna prava imigrantu za sudjelovanje u gospodarskom, kulturnom, socijalnom i općedruštvenom životu zajednice te prilagodbu standardima i vrijednostima društva države primateljice bez odricanja vlastitog kulturnog identiteta, uz aktivno sudjelovanje u procesu integracije (Mesić, 2002).

Danas su društva većine država na svijetu multietnička. Postala su takva kroz dugu povijest mijenjanja granica, okupacija, kolonijalnog i imperijalnog naslijeđa ili politike koja potiče migraciju. Kako bi se izbjegle etničke napetosti u društvu i spriječili sukobi te poboljšali odnosi između etničkih manjinskih skupina i većinske populacije provode se različiti modeli integracija etničkih manjina u društvo. Najpoznatiji su asimilacija, lonac za taljenje te kulturni pluralizam.

3.1. Modeli integracije

Asimilacija podrazumijeva prilagodbu u kojoj imigranti napuštaju izvorne običaje i navike svoje etničke zajednice i prilagođavaju se vrijednostima i normama većine. Također, imigranti moraju promijeniti svoj jezik, životni stil i kulturu kako bi se što bolje integrirali u društveni poredak nove zemlje. To je zapravo proces prisiljavanja imigranata na odustajanje od dotadašnjeg kulturnog identiteta čime pojedinac biva potpuno kulturno apsorbiran u dominantno većinsko društvo. Najpoznatija europska država koja provodi proces asimilacije je Francuska (Giddens, 2007; Mesić, 2002).

Model lonca za taljenje smatra da je najbolje da se tradicije useljenika ne prekinu, već da se uklope u tradicije dominantne populacije te s njome stvore nove kulturne vrijednosti. Dugo je prevladavalo mišljenje kako je ovo najpoželjniji integracijski model zbog toga jer se kultura i običaji imigranata ne napuštaju, nego pomažu stvarati novu socijalnu sredinu i oblikovati novu, zajedničku kulturu (Giddens, 2007). Međutim, Mesić smatra kako je ovaj model zapravo asimilacija američkog tipa gdje doseljenici moraju prihvatiti engleski jezik, ponositi se svojim novim američkim identitetom i vjerovati u američka liberalna načela. Ovim se procesom stvara građanska, odnosno civilna nacija u kojoj su svi ljudi isti bez kulturne specifičnosti. To

je zapravo jednostrano prilagođavanje dominantnoj kulturi i njezinim vrijednostima (Mesić, 2002).

Multikulturalizam podrazumijeva pluralizam u smislu ispremiješanih nacionalnih, etničkih i vjerskih kultura, stvoren putem grupnih migracija. U ovom kontekstu nastaje problem grupne različitosti, odnosno zbog okolnosti postojanja društva s više od jedne kulture koje mogu biti u većem ili manjem sukobu. Odnosi među kulturama mogu se rješavati na različite načine. Sve od nastanka nacionalne države, vladajući odgovor na kulturnu pluralnost bila je asimilacija, tek je u novije vrijeme to multikulturalizam. Ovaj model integracije podrazumijeva ravnopravnost svih kultura unutar jednog društva, prihvaćanje različitosti, definiranje odnosa između države i različitih društvenih skupina te odnos manjinskih skupina i većinskog stanovništva. To je zapravo jedini model koji nudi kulturnu, političku i socijalnu regulaciju velikog broja etničkih i kulturnih grupa. Kao službena politika definiran je u Švedskoj i Nizozemskoj (Giddens, 2007; Mesić, 2002).

Kulturni pluralizam potiče razvoj istinski pluralnog društva u kojem su kulture svih etničkih skupina priznate i jednako vrijedne. Etničke manjinske skupine su jednakovrijedni članovi društva i imaju ista prava kao i većinsko društvo. Osim toga, sve se etničke raznolikosti poštuju i prihvaćaju kao neizostavni dio života zajednice. Iako kulturnom pluralizmu teže sve moderno organizirane države, do potpunog priznavanja etničkih manjina od strane većinskog društva neke države još je dugačak put. Mnogi ljudi još uvijek etnički manjinsko stanovništvo smatra prijatnijom, kako njihovoj sigurnosti tako i ekonomskom statusu, ali i nacionalnoj kulturi, te ih zbog toga diskriminiraju. Ovaj se model još naziva i interkulturalizam te je uspostavljen kao kritika multikulturalizmu, a zagovara jednaka prava i mogućnosti za sve kulturne grupe u međusobnom dodiru, kako onih autohtonih tako i onih imigrantskih, odnosno i većinskih i manjinskih. Također naglašava postojanost odnosa među kulturama i neophodnost međusobne interakcije (Mesić, 2006).

U praksi se većina migranata susreće s različitim problemima koji nepovoljno utječu na njihovu integraciju. Neki od njih su nemogućnost zapošljavanja, nemogućnost učenja jezika, problema prilikom pronalaska smještaja te nepostojanja dokumenata, uključujući onih o obrazovanju i radnom iskustvu. Okvir za integraciju stranaca

predstavlja Migracijska politika svake pojedinačne zemlje primateljice. Svrha ovog dokumenta jest osigurati da migracijska kretanja budu u korist gospodarskog, socijalnog i kulturnog razvitka države i društva. Sastavni dio te politike čini politika integracije useljenika u društvo, koja podrazumijeva dinamičan, dvosmjernan proces međusobne prilagodbe, kako stranaca, tako i domaće zajednice (Collier, 2013; Jagić i Vučetić, 2012).

Integracija podrazumijeva sudjelovanje imigranata u temeljnim strukturnim područjima društva države primateljice i njihovu identifikaciju s tim istim društvom što je čini dvosmjernim procesom. S jedne strane stvara obaveze na strani društva države primateljice koja migrantu mora omogućiti sudjelovanje u gospodarskom, kulturnom, socijalnom i općedruštvenom životu zajednice. S druge strane, integracija na strani imigranta označava aktivnu prilagodbu standardima i vrijednostima društva države primateljice bez odricanja vlastitog kulturnog identiteta. Upravo zato uspješna integracija ovisi o dva osnovna uvjeta. To su spremnost na integraciju među migrantima te spremnost prihvaćanje imigranata u domaću populaciju.

3.2. Etnički sukobi i negativne strane integracije

Usprkos tome što etnička raznolikost može znatno obogatiti društvo, unutarnja neslaganja oko jezične, religijske ili kulturne pripadnosti te vanjske prijetnje dovode do razdvajanja, a često i do otvorenog antagonizma između različitih etničkih skupina. Poznate su situacije u kojim su društva s dugom poviješću etničke tolerancije i uspješne integracije prerasla u društva koja izražavaju neprijateljstvo prema različitim etničkim zajednicama preko otvorenih etničkih sukoba. Primjer toga je slučaj genocida kada je nacistički holokaust planirano istrijebio milijune Židova. Upravo je zato, reagiranje i sprečavanje etničkih sukoba postao ključan izazov država i međunarodnih institucija. Iako se takve situacije često doživljavaju i opisuju na lokalnoj razini, sve ih više karakteriziraju nacionalne pa čak i internacionalne dimenzije (Giddens, 2007).

Također, integracija različitih kulturnih zajednica može dovesti do nekih negativnih pojava poput segregacije i separacije, odnosno nemogućnosti stvaranja odnosa

između imigranata i većinskog društva pa pojedinci ostaju u svojoj etničkoj kulturi i tradicionalnim oblicima života izolirani i odvojeni. Ako je izolacija posljedica svjesnog isključivanja koje provodi većina, dolazi do segregacije, dok separacija označava svjesnu odluku pripadnika migrantske manjine da se izoliraju od većinskog društva. Negativna pojava može biti i marginalizacija, odnosno situacija kada pripadnici imigrantske skupine gube kulturni i psihološki kontakt prema vlastitoj etničkoj grupi, ali i prema dominantnoj većini pa žive izolirani na margini društva s osjećajem alijenacije i gubitka identiteta. Poznate su i prostorne koncentracije i odvajanje imigranata u predgrađa velikih gradova. Kada je to povezano s etničkom homogenizacijom dolazi do pojave područja sličnih getu (Mesić, 2002).

Zbog traume koja je povezana s prisilnim migracijama tražitelji azila često pate od fizičkih zdravstvenih problema, odnosno od emocionalnih ili mentalnih poremećaja koji zahtijevaju brz i profesionalan tretman. Također, često su razdvojeni od svojih obitelji, od kojih neki možda već duže vrijeme borave na nekom drugom mjestu ili čak u nekoj drugoj državi, u iščekivanju ishoda azilnog postupka, što između ostalog može utjecati na njihovu odluku o daljnjem migriranju.

Sve većim naglašavanjem ljudskih prava polako se počinju rješavati i manjinski sukobi. U razdoblju nakon Drugog svjetskog rata vjerovalo se kako je dovoljno kulturne manjine posredno zaštititi na način da im jamče temeljna građanska i politička prava, neovisno o njihovom pripadničtvu nekoj grupi. Pomakom od specifično grupnih prema univerzalnim ljudskim pravima, prava etničkih i nacionalnih manjina postala su zaštićena; etnički identitet je postao pravo koje pojedinci mogu slobodno upražnjavati u svom privatnom životu (Cohen, 2008; Collier, 2013; Lalić Novak i Kraljević, 2014).

Kultura i kulturni identiteti uzroci su brojnih nesporazuma i konflikata u svijetu. Suživot ljudi različitih kultura i vjera, s različitim interesima i potrebama, poticao je i izazivao različite probleme i to čini još uvijek. Trajni boravak ljudi na jednom prostoru nije dovoljan za njihov suživot i bogatu kulturu. Ljudska povijest, nažalost i sadašnjost, obiluje brojnim primjerima kako su različite vjerske, etničke ili druge skupine često živjele jedne pored drugih, ali su uvijek ostale tuđe. Dodiri kultura iskazuju katkada dramatične, pa često i konfliktne oblike (Jagić i Vučetić, 2012).

Vrijednosti i norme zapadnih kultura, dolaze u sraz s vrijednostima i normama civilizacije i kulture drugih zemalja stvarajući u tom dodiru mogući sklad i prožimanje, ali i patološke stereotipe od mržnje prema drugima i drugačijima do ksenofobije i mogućeg razaranja cijelih sustava vrijednosti pojedinih zemalja.

4. DISKRIMINACIJA PRIPADNIKA RAZLIČITIH KULTURNIH ZAJEDNICA

Sve veća etnička, rasna i vjerska raznolikost nastaje kao neizbježna posljedica migracijskih kretanja u modernim društvima te dovodi do multietničnosti i raznih izazova društva sastavljenog od ljudi različitih kultura, rasa, vjera i jezika. Upravo ta društvena raznolikost zahtjeva političke, pravne, socijalne i ekonomske mehanizme koji će osigurati međusobno uvažavanje i suživot različitih skupina društva. Ipak, u mnogim su zemljama prisutne različite međuetničke društvene i socijalne napetosti, netrpeljivost, ali i otvoreno neprijateljstvo prema imigrantima koji prerastaju čak i u sukobe između domaće i imigrantske populacije. Imigracije u javnom i političkom diskursu, pogotovo nakon 11. rujna 2001. godine, predstavljaju prijetnju domaćoj populaciji i njihovim vrijednostima, načinu života, kulturi te nacionalnoj sigurnosti i stabilnosti (Collier, 2013; Jagić i Vučetić, 2012).

U praksi je diskriminacija manjinskih skupina imigranata gotovo sveprisutna. Razlog tome je što su migranti različitog etničkog i kulturnog te socijalnog porijekla, koji je većinom znatno niži od onog domaćeg stanovništva zemlje primateljice. Upravo su zato migranti izloženi predrasudama i diskriminaciji. Najčešća vrsta diskriminacije migranata je ona na osnovi njihove etničke pripadnosti, vjere ili rase.

Predrasude i diskriminacija gotovo uvijek prate procese integracije imigranata, no međuetnički odnosi dodatno se pogoršavaju u uvjetima ekonomske krize koja u domaćoj populaciji stvara dodatni strah od gubitka posla i smanjenja razine standarda. Osjećaj ugroženosti lokalnog stanovništva jača diskriminacije svih vrsta kao i ograničavanje prava te netrpeljivost u društvu. Kao primjer diskriminacije može poslužiti sustav apartheida u Južnoj Africi. Najzastupljenija vrsta diskriminacije je ksenofobija, odnosno strah od stranaca i stranih zemalja, koja uključuje predrasude i odbacivanje osobe jer je tuđinac u zajednici. Učinak takvog ponašanja je devastirajući za migrantske pojedince; žrtve trpe psihološku štetu i gube samopoštovanje, ali i materijalnu štetu jer im upravo diskriminacija sprečava napredovanje te bolje plaće. Učestala je situacija da migranti jednostavno nauče

prihvatiti postojeće stanje kao nepromjenjivu činjenicu te se prilagođavaju takvoj diskriminaciji (Collier, 2013; Mežnarić, 2003).

Predrasude mogu biti polazište i za oblike netrpeljivosti kojima domaće stanovništvo zemlje primateljice pokazuje prezir prema drugim grupama na temelju njihovih različitih osobina, podrijetla, vjere, političkog uvjerenja i sl. Postoje i etničke predrasude koje označavaju netrpeljivost zasnovanu na navodnoj kulturnoj nadmoći određene grupe nad nekom drugom, npr. Arapi su teroristi (Jagić i Vučetić, 2012; Mežnarić, 2003).

Upravo predrasude i netrpeljivost potiču sve vrste diskriminacije, a smatraju se i polazištem težih oblika ponašanja poput rasizma i ksenofobije.

Netrpeljivost se pojavljuje u više oblika, od klevetanja, izbjegavanja, diskriminacija, do fizičkog nasilja te uništenja i progona kao najokrutnijeg oblika neprijateljstva prema migrantima. Diskriminacija migranata najčešća je u sljedećim područjima: političkom, npr. ograničenje političke aktivnosti, isključivanje iz političkog procesa odlučivanja, zabrana pristupa javnim sredstvima financiranja; gospodarskom, npr. u pogledu pristupa tržištu rada, koncentracije u pojedinim gospodarskim sektorima, razlike u plaćama i prihodima, različitih uvjeta rada; socijalnom i društvenom, npr. pristup obrazovanju i zdravstvenoj zaštiti, socijalna prava, stanovanje te pravnom, npr. pristup pravičnom postupku pred nadležnim tijelima (Lalić Novak i Kraljević, 2014; Mežnarić, 2003).

Kako se migranti ne bi doživljavali kao prijetnja, treba poraditi na podizanju svijesti o migrantskoj problematici i različitim aspektima postmigracijskih procesa kroz informiranje i edukaciju domaće zajednice države primateljice o pravima različitih tipologija migranata.

Uspješna integracija migranta u društvo podrazumijeva kontinuirano provođenje mjera sprečavanja i suzbijanja diskriminirajućih postupaka i ponašanja prema njima. Upravo je zato nužna aktivna suradnja svih nadležnih tijela državne uprave s tijelima lokalne i regionalne samouprave kako bi se osigurali zakonski okviri te njihova dosljedna provedba na svim razinama. Također, neizbježno je provoditi proaktivnu

politiku promicanja i zaštite ljudskih prava, prava na ravnopravnost, ali i prava na različitost.

4.1. Uloga Crvenog križa u pružanju psihosocijalne podrške migrantima

Hrvatski Crveni križ, provodi program pomoći i zaštite migranata u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova i Visokim povjerenikom Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) od 2003. godine. Program podrške pri integraciji migranata pruža psihosocijalnu i praktičnu podršku pri snalaženju i integraciji u novu sredinu kao i pri ostvarivanju prava, edukaciji i zapošljavanju. Ta se podrška očituje u pružanju humanitarne pomoći migrantima u potrebi, bez obzira na njihov status. Crveni križ zagovara poštivanje osnovnih ljudskih prava migranata, uključujući i one čiji pravni status nije reguliran u određenoj zemlji. Programi i aktivnosti temelje se na realnoj procjeni humanitarnih potreba migranata koji žive na marginama konvencionalnih zdravstvenih, socijalnih i pravnih sustava tijekom svog puta. Osnovne aktivnosti Crvenog križa u prihvatilištima za tražitelje azila uključuju pružanje psihosocijalne podrške i praktične pomoći u svakodnevnom životu, organiziranje socijalnih, edukativnih i sportskih aktivnosti, kreiranje programa prilagođenih individualnim potrebama osoba te aktivnosti zagovaranja.

Te aktivnosti teže vraćanju osjećaja kontrole, smanjenju stresnih reakcija, podržavanju zdravih načina nošenja sa stresom i svakodnevnim izazovima života u prihvatilištu kao i osnaživanju osobe putem raznih programa edukacije. Posebna briga i skrb posvećuje se ranjivim skupinama korisnika, posebice djeci odvojenoj od roditelja i zakonskih skrbnika, starijim osobama, osobama s poteškoćama tjelesnog i mentalnog zdravlja, osobama koje pate od psihosocijalnih tegoba uzrokovanih traumom ili mučenjem te potencijalnim žrtvama nasilja ili trgovanja ljudima. Osnovna načela koja Crveni križ poštuje u svome radu temeljena su na pravima i potrebama tražitelja azila, a neka od njih osiguravaju poštivanje prava na neovisnost i informiranost, međusobno poštivanje i toleranciju, poštivanje integriteta i dostojanstva osobe, dovoljno osobnog prostora te usmjeravanje na individualne interese i potrebe. Ovim se načelima tražitelje azila nastoji osnažiti i pomoći im pri preuzimanju odgovornosti za svoj život te što boljoj integraciji u društvo zemlje primateljice.

Provođenje različitih aktivnosti u prihvatilištima pomaže u socijalizaciji, prilagodbi te međusobnim odnosima i razumijevanju što migrantima uvelike olakšava iščekivanje odluke o zahtjevu za azilom koje negativno utječe na emocionalno stanje podnositelja, pogotovo jer su takve osobe odvojene od obitelji, prijatelja i mreže socijalne podrške.

Od iznimne je važnosti migrantima pomoći ostvariti aktivnu ulogu u društvu kroz edukativne radionice, savjetovanja, tečaje jezika, traženje posla, upoznavanje lokalne sredine itd. pri čemu se prepoznavaju specifične potrebe osjetljivih skupina. Organizacija Crvenog križa potiče uspostavu tzv. društva dobrodošlice u kojem se kroz multidisciplinarni pristup različitost vrednuje i prihvaća, a koje se učinkovito suprotstavlja netoleranciji, diskriminaciji i ksenofobiji što dovodi do uspješne integracije migranata u populaciju zemlje primateljice jer migrantima daje osjećaj sigurnosti i prihvaćanja.

Smjernice za uspješan suživot različitih kultura i integraciju migranata u društvo zemlje primateljice su:

- Rad na sebi
- Rad unutar zajednice
- Otvaranje dijaloga
- Pomoć građanima
- Priprema društvene sredine
- Priprema za dugoročan rad na izgradnji demokratskog društva temeljenog na kulturi mira.

4.2. Akcijski plan Migracijske politike Republike Hrvatske

Akcijski plan je jedan od primarnih preduvjeta uspješne integracije migranata u društvo. Taj plan predviđa mjere koje potiču integraciju migranata u društvo tako što im osigurava ravnopravni status u gospodarskom, društvenom i kulturnom životu u odnosu na hrvatske državljane, a posebno naglašava područje obrazovanja, rada, zapošljavanja radi ostvarenja pravnog statusa i državljanstva. Također, Plan predviđa i mjere sprječavanja i suzbijanja diskriminacijskih postupaka i ponašanja prema

strancima te poticanje aktivne suradnje svih tijela državne uprave te jedinica lokalne i regionalne samouprave.

Socijalna skrb i zdravstvena zaštita podrazumijevaju upoznavanje migranata, odnosno azilanata s okruženjem i hrvatskim društvom s kulturnog, povijesnog i gospodarskog aspekta te svim pravima koja temeljem svog statusa mogu ostvariti u Republici Hrvatskoj. Poseban se značaj pridaje pružanju odgovarajuće zdravstvene i psihološke pomoći i podrške, pogotovo ranjivim skupinama (Lalić Novak i Kraljević, 2014).

Što se tiče odgoja i obrazovanja ističe poznavanje hrvatskog jezika i kulture jer upravo to omogućuje strancu da postane aktivan član društva te da se brže i uspješnije uključi na tržište rada. Kako bi se ispunila potrebna znanja i kompetencije potrebne za uključivanje na tržište rada, potrebno je migrantima omogućiti daljnje školovanje. Zakonodavna razina ne poznaje nijedan oblik diskriminacije u odnosu na hrvatske državljane.

Međutim, u praksi za provedbu prava na rad migranata potrebno je poznavanje hrvatskog jezika, procjena kvalifikacija, orijentacija na kompetencije koje će najbrže voditi zapošljavanju, dostupnost usluga profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere, uključivanje u proces posredovanja i mjere aktivne politike zapošljavanja u svrhu olakšanja zapošljavanja. Prema dodacima Instituta za migracije i narodnosti te Hrvatskog crvenog križa, za uspješnu integraciju stranaca u hrvatsko društvo nužno je aktivno uključivanje svih nadležnih tijela, uključujući i lokalnih jedinica te suradnja s organizacijama civilnog društva, socijalnim partnerima i privatnim sektorom.

5. ZAKLJUČAK

Ovaj je završni rad prikazao utjecaj migracija na suvremena multikulturalna društva. Razumijevanje uzroka i posljedica ta dva pojma nužno je potrebno za postojanje funkcionalnih i uspješnih zemalja.

Definiranje i razlučivanje migracijskih kretanja te njihovih vrsta i modela od velike je važnosti za pravilno razumijevanje zadane problematike. Proučavanje značaja i utjecaja globalnosti migracija te promjena u trendovima ukazalo je na sve veću važnost rodni migracija i potrebu za njihovim istraživanjem. Opisane posebne vrste migracija, prisilne i masovne, povezuju se s globalnim dijasporama koje predstavljaju trajne primjere održavanja kolektivnog identiteta i čuvanja etničke kulture u svijetu.

Različiti modeli integracije temelj su za prilagodbu pripadnika različitih kulturnih zajednica većinskoj populaciji. Njihovim nepoštivanjem dolazi do etničkih sukoba i kršenja prava osoba manjinskih skupina što direktno djeluje na društvo u cjelini. Predloženo rješenje koje je središnja tema migracijskih politika razvijenih zemalja je uspostava univerzalnih ljudskih prava i slobode upražnjavanja etničkog identiteta.

Diskriminacija pripadnika različitih kulturnih zajednica utječe na nemogućnost koegzistencije i multikulturalizma na globalnoj razini. Jedna od organizacija koja provodi mjere protiv svih vrsta diskriminacija te stvara preduvjete uspješne integracije je Crveni križ koji pripadnicima različitih kulturnih zajednica pruža psihosocijalnu pomoć pri integraciji u novo društvo. Na nacionalnoj razini Republike Hrvatske djeluje Akcijski plan kao dio Migracijske politike Republike Hrvatske koji uređuje suživot više etničkih skupina te prihvaćanje različitosti i poštivanje svih kultura.

Cilj je ovog rada bio pokazati kako se u današnjem globalnom svijetu ljudi šire preko granica više nego ikad prije te kako procesi migracije duboko mijenjaju društva u kojima živimo. Većina je društva etnički raznolika te u njima dolazi do interakcija različitih kulturnih zajednica. Iako je etnička i kulturna složenost temeljna komponenta suvremenog kozmopolitskog društva, ona može biti i opasna. Fundamentalisti se drže tradicije i odbijaju interakciju s osobama različite kulture ili drugačijih gledišta.

Upravo zbog takvog fundamentalnog pristupa nastaju etnički sukobi koji otežavaju multikulturalizam i etničku pomirbu.

Rad je pokazao kako migranti napuštaju zemlju svog podrijetla najčešće zbog ugroženosti egzistencije i nemogućnosti ostvarivanja osnovnih prava. Prilikom nastanjivanja u novoj zemlji suočavaju se s brojnim problemima od kojih je najveći onaj prilagodbe većinskoj populaciji te ovisnosti o sustavu s kojim nisu dovoljno upoznati. Iz tog razloga postoje razne organizacije, ali i zakonske mjere koje poduzima država primateljica s ciljem pružanja psihosocijalne pomoći u integraciji te ostvarivanju vlastitih prava.

Uspješna komunikacija i koegzistencija u nekoj multikulturalnoj sredini zahtjeva slobodu od svih predrasuda i stereotipa, poštivanje druge kulture te razumijevanje i prihvaćanje različitosti kao temelja moderno uređenih društva. Potrebno je shvatiti posljedice diskriminacije kulturno drugačijih te usvojiti sposobnost razvoja nestereotipnog mišljenja i antipredrasudnih stavova. U moderno vrijeme interkulturalne komunikacijske vještine su prijeko potrebne jer utječu na upoznavanje i poštivanje raznolikosti među kulturama čemu bi trebala težiti svaka multikulturalna zemlja.

6. LITERATURA

- Cohen, R. (2008). *Global diasporas*. Abingdon: Rutledge.
- Collier, P. (2013). *Exodus, Immigration and multiculturalism in the 21st century*, Oxford University press.
- Giddens, A. (2007). *Sociologija*. Zagreb: Globus.
- Jagić, S i Vučetić, M. (2012). Globalizacijski procesi i kultura. *Acta Iadertina* 9, str. 15 – 24.
- Lalić Novak, G. i Kraljević, R. (2014). *Zaštita izbjeglica i ranjivih skupina migranata*. Zagreb: Hrvatski Crveni križ.
- Mesić, M. (2002). *Međunarodne migracije: tokovi i teorije*. Zagreb: Filozofski fakultet.
- Mesić, M. (2006). *Multikulturalizam*. Zagreb: Školska knjiga.
- Mežnarić, S. (2003.). Migracijske aktualnosti: stanje, problemi, perspektive paradigmi istraživanja. *Migracijske i etničke teme*, 19 (4), str. 323-341.

Internetski izvori:

European Commission, EUROSTAT:

<http://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/statistics-illustrated>, posjećeno 20.08.2016.

European Commission, EUROSTAT:

<http://ec.europa.eu/eurostat/web/asylum-and-managed-migration/statistics-illustrated>, posjećeno 20.08.2016.

Hrvatski crveni križ:

www.hck.hr, posjećeno 20. 8. 2016.

Institut za migracije i narodnosti :

www.imin.hr, posjećeno 20. 8. 2016.

Ministarstvo unutarnjih poslova RH:

www.mup.hr, posjećeno 20. 8. 2016.

The International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies - Psychosocial Centre:

www.pscentre.org, posjećeno 20. 8. 2016.

Seminar Migration Bewegt – Ausweg Europa 2016.:

<http://www.jef-steiermark.at/news/384-europaeisches-pfingsttreffen-13-bis-15-mai-2016>, posjećeno 20.8.2016.

7. POPIS SLIKA I TABLICA

Slika 1. Najvažnije zemlje podrijetla imigranata

Tablica 1. Populacija stranih državljana u EU

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Mia Lukić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Utjecaj migracija na različite kulturne zajednice koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 14. rujna 2016. godine

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Mia Lukić, kandidat za prvostupnika Kulture i turizma ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

Mia Lukić

U Puli, 14. rujna, 2016. godine

